

měnění vědomí v tvar. Proto původnost a kvalita jsou nejjistějšími kritérii tzv. levosti v umění. Jakékoliv hodnocení vzhledem k osobnosti či ideji, již jsme uznali za moderní, je pochybné, poněvadž toto hodnocení připouští větší či menší epigonství, jež je vždy elementem poškozujícím umění a jež vždy svědčí buď o nemístné kariéristické ješitnosti, či o lenosti ducha.

Levá umělecká fronta je neviditelná vzájemná sympatie a respekt, pojící opravdu originální, hodnotné tvůrce. Umění není válka. Pryč s vojenskými metaforami. Svobodné zápolení duchů je nejkrásnější podfvaná dějin. A bohatý tvůrce není kapitalistou. Nevykořisťuje nikoho. A dává své bohatství všem, kdož — je chtěji chutnat.

(Tam-tam 1, č. 5, prosinec 1925)

Vladislav Vančura:
PROTI SEKRETÁŘŮM SVÉ STRANY

Není pochyby, že historický materialismus a leninismus jsou disciplíny, které lze vyznávatí bez zevrubné znalosti. Ars est longa, nuže, tyto obory se prakticky nazývají názorem, avšak nejsou již více než názorem v nejužším smyslu politikém. V komunistické straně mluví se o způsobech třídního boje a vlád, o požadavcích proletariátu, ale nikdy nepadlo slovo o pracovním dnu dělníků, o komunistické tvorbě. V komunistické straně dělnictví, odbornost a styl neplatí za nic, právě tak jako jinde. Všechny ohavnosti demokracie (diletantismus, diskuse, volby, sněmování atd.) našly místo uvnitř partaje, jejíž povinností je nebýti partají, jejíž povinností je plán a realizace nového pracovního systému, vědecká kritika organizace moci. Zatímco jinde vznikají nové tvary, pracují marxistické fakulty a semináře, u nás se hlomozně věří. Nejprostší a nejsilnější je víra sekretářů, víra ve všech polohách svých výkyvů stejně prudká. V důsledku této víry a jakéhosi pravědomí věci, jevící se sekretářům, jsou snadné a jasné. Spolehlivý muž může spoléhat, že všechno správně tuší a že všemu rozumí: divadlu, výstavám, politice, odborům, družstevnictví a všemu, čeho je třeba, neboť kdysi v dávno-věku zbřídili jeho dělnickou jistotu v žargon všestranných rozumbradů. Na vrub této sekretářské ctnosti padají všechny kulturní omyly a škody, jako jsou ochotníci, bezvěrci, prolet-kult atd. Za tohoto režimu volební manifest komunistický

zápolí s pojmem proletářské demokracie a redakce naprosto již nekritická otiskuje články následujícího druhu:

Rudé právo 15. XI. 25. „Inteligenci! Idea komunistická je nové vydání učení Kristova a všech velkých lidí před ním a po něm; u nás husitství a českobratrství. Jen prostředky jsou jiné, tam trpělivost — zde násilí. Našemu kulturnímu citovému stanovisku, vypěstěnému tisíciletou tradicí, příčí se násilí. Vzpomínám Tolstého. Uvažujeme: Nešlo by to evolucí? Odpovídám: Ne! — Proč? Přestal jsem ve výsledek její věřiti.“

Pisatel vybízí inteligenty idealisticky založené, aby překonali důvody rozhodující proti komunismu, jako je materialismus, a vstoupili v řady komunistické, v řady idealistů.

Na jiném místě praví:

„Masa se spokojí tím, co je. Kdo by se divil, stane-li se případ vůdce nečestného, třeba zloděje.“

Dobrá vůle nedouků může býti respektována, avšak jestliže tito lidé staví svoje defekty na odiv a jestliže vládnou, je nutno nazvati je pravým jménem.

(Tvorba 1, č. 5, leden 1926)

I.

VLADISLAV VANČURA ANEB PROTI BÁSNÍKŮM SVÉ STRANY

„Víte,“ stěžoval si mně nedávno jistý soudruh, „umělec může být sebe spolehlivějším kamarádem, může být sebeoddanější naší věci — ve straně ho přesto ještě dlouhá léta nebudou pokládat za rovného, protože snad kdysi byl expresionistou, dadaistou, nihilistou nebo něco podobného. Víte, soudruzi člověku něco takového nezapomenou, právě tak jako řádný občan děvce, která se provdala a později ničím neprovinila, nikdy nemůže zapomenout nebo odpustit její ‚minulost‘.“

Toto chování má své důvody: umělci se svou přetřebenou individualitou natropí — i když to myslí poctivě — více škody, nežli prospějí ve straně, která se domáhá správného poznání, disciplíny a cítědomosti. Uznáváme beze všeho správnost tohoto tvrzení, avšak je naprosto nesprávné vyhýbat se byt i sebevedlejším problémům a neřešit je. Revolucionáři mívají nebezpečné sektářské sklony. Odmítnout, bojkotovat, nechat stranou anebo výsostně odbýt člověka, protože se nám nepodobá, protože spáchal chybu anebo nadhodil nepřijemný problém — to není ani revoluční, ani proletářské.“ (*Wieland Herzfelde: Gesellschaft, Künstler und Kommunismus*)